

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

30 mai 2024*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 2011/83/UE – Articolul 8 alineatul (2) – Contracte la distanță încheiate prin mijloace electronice – Obligații de informare care îi incumbă comerciantului – Comandă care implică o obligație de plată – Comandă efectuată prin activarea unui buton sau a unei funcții similare pe un site internet – Obligația comerciantului de a aplica pe acest buton sau pe această funcție similară mențiunea «comandă ce implică o obligație de plată» sau o formulare corespunzătoare – Obligație de plată condiționată”

În cauza C-400/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), prin decizia din 2 iunie 2022, primită de Curte la 16 iunie 2022, în procedura

VT,

UR

împotriva

Conny GmbH,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii Z. Csehi, M. Ilešič (raportor), I. Jarukaitis și D. Gratsias, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: doamna K. Hötzel, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 septembrie 2023,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru VT și UR, de N. Meise, Rechtsanwältin;
- pentru Conny GmbH, de C. Heber, Rechtsanwältin;

* Limba de procedură: germana.

– pentru Comisia Europeană, de I. Rubene, E. Schmidt și G. von Rintelen, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 noiembrie 2023,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO 2011, L 304, p. 64).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între VT și UR, proprietari ai unei locuințe (denumiți în continuare, împreună, „proprietarii”), pe de o parte, și Conny GmbH, pe de altă parte, în legătură cu drepturile unui chirieș (denumit în continuare „chirieșul în cauză”) cesionate în favoarea Conny, care, în calitate sa de cesionar al drepturilor acestui chirieș, solicită proprietarilor menționați restituirea chiriei plătite în exces.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (4), (5), (7) și (39) ale Directivei 2011/83 au următorul cuprins:
 - „(4) În conformitate cu articolul 26 alineatul (2) din Tratatul [FUE], piața internă este concepută să cuprindă un spațiu fără frontiere interne, în care sunt garantate libera circulație a mărfurilor și serviciilor, precum și libertatea de stabilire. Armonizarea anumitor aspecte în materie de contracte cu consumatorii negociate la distanță și în afara spațiilor comerciale este necesară pentru promovarea unei piețe interne reale a consumatorilor care să mențină echilibrul corect între un nivel ridicat de protecție a consumatorilor și competitivitatea întreprinderilor, asigurând în același timp respectarea principiului subsidiarității.
 - (5) [...] [A]rmonizarea completă a informațiilor destinate consumatorilor și a drepturilor de retragere din contractele la distanță și din cele negociate în afara spațiilor comerciale va contribui la un nivel ridicat de protecție a consumatorilor și la o mai bună funcționare a pieței interne a raporturilor între comercianți și consumatori.
 - [...]
 - (7) Armonizarea deplină a unor aspecte-cheie de reglementare ar trebui să crească în mod semnificativ securitatea juridică, atât pentru consumatori, cât și pentru comercianți. Atât consumatorii, cât și comercianții ar trebui să poată, astfel, să se sprijine pe un cadru de reglementare unic, bazat pe concepte juridice clar definite, care să reglementeze anumite aspecte ale raporturilor dintre comercianți și consumatori în cadrul Uniunii [Europene]. Efectul unei astfel de armonizări ar trebui să fie eliminarea barierelor care își au originea în

fragmentarea normelor și definitivarea pieței interne în acest domeniu. Barierele respective pot fi eliminate numai prin stabilirea unor norme uniforme la nivelul Uniunii. În plus, consumatorii ar trebui să beneficieze de un nivel comun ridicat de protecție în întreaga Uniune.

[...]

(39) Este important ca, în cazul contractelor la distanță încheiate prin intermediul unor site-uri internet, consumatorul să poată citi și înțelege integral elementele principale ale contractului, înainte de a face comanda. În acest scop, ar trebui prevăzut în prezenta directivă ca respectivele elemente să fie afișate în imediata apropiere a confirmării solicitate pentru efectuarea comenzii. Este de asemenea important să se garanteze că, în astfel de situații, consumatorul dispune de posibilitatea de a stabili care este momentul în care își asumă obligația de a plăti comerciantului. În consecință, consumatorului ar trebui să i se atragă atenția, în mod specific, printr-o formulare lipsită de ambiguitate, asupra faptului că efectuarea comenzii atrage după sine obligația de a plăti comerciantului.”

4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Obiectivul prezentei directive este acela ca, prin atingerea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, să contribuie la buna funcționare a pieței interne prin mărirea gradului de similitudine dintre anumite aspecte ale actelor cu putere de lege și ale actelor administrative ale statelor membre privind contractele încheiate între consumatori și comercianți.”

5 Articolul 2 din directiva menționată, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

7. «contract la distanță» înseamnă orice contract încheiat între comerciant și consumator în cadrul unui sistem de vânzări sau de prestare de servicii la distanță organizat, fără prezența fizică simultană a comerciantului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau mai multor mijloace de comunicare la distanță, până la și inclusiv în momentul în care este încheiat contractul;

[...]”

6 Articolul 3 din aceeași directivă, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatele (1) și (5):

„(1) Prezenta directivă se aplică, conform condițiilor și în limitele stabilite în dispozițiile sale, oricărui contract încheiat între un comerciant și un consumator. [...]

[...]

(5) Prezenta directivă nu afectează dreptul intern general al contractelor precum normele privind valabilitatea, [încheierea] sau efectele unui contract, în măsura în care aspectele dreptului general al contractelor nu sunt reglementate de prezenta directivă.”

7 Potrivit articolului 4 din Directiva 2011/83, intitulat „Nivelul de armonizare”:

„Dacă nu se prevede altfel în prezenta directivă, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor internă dispoziții diferite de cele stabilite în prezenta directivă, inclusiv dispoziții mai mult sau mai puțin stricte, pentru a asigura un nivel diferit de protecție a consumatorilor.”

8 Articolul 6 din această directivă, intitulat „Cerințe de informare pentru contractele la distanță și cele negociate în afara spațiilor comerciale”, prevede la alineatul (1):

„Înainte ca un contract la distanță sau negociat în afara spațiilor comerciale sau orice ofertă similară să producă efecte obligatorii asupra consumatorului, comerciantul trebuie să îi furnizeze consumatorului următoarele informații în mod clar și inteligibil:

(a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, în mod corespunzător cu mediul de comunicare și cu bunurile sau serviciile în cauză;

[...]

(e) prețul total al bunurilor și serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care prețul nu poate fi calculat dinainte în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor sau a serviciilor, modalitatea de calcul al prețului [...]

[...]

(o) durata contractului, după caz, sau, dacă contractul este încheiat pe durată nedeterminată sau urmează să fie prelungit în mod automat, condițiile de reziliere a contractului;

(p) acolo unde este cazul, durata minimă de valabilitate a obligațiilor care revin consumatorului conform contractului;

[...]”

9 Articolul 8 din directiva menționată, intitulat „Condiții de formă pentru contractele la distanță”, prevede la alineatul (2):

„Dacă un contract la distanță care urmează să fie încheiat prin mijloace electronice obligă consumatorul să plătească, comerciantul aduce la cunoștința consumatorului de o manieră clară și foarte vizibilă, imediat înainte ca acesta să facă comanda, informațiile prevăzute la articolul 6 alineatul (1) literele (a), (e), (o) și (p).

Comerciantul se asigură că consumatorul confirmă explicit, atunci când face comanda, că această comandă implică o obligație de a plăti. Dacă pentru a face comanda este necesar să se activeze un buton sau o funcție similară, butonul sau funcția similară sunt etichetate de o manieră lizibilă doar cu mențiunea «comandă ce implică o obligație de plată» sau o formulare neambiguă corespunzătoare, care să indice că a face comanda implică obligația de a plăti comerciantului. Dacă comerciantul încalcă prezentul paragraf, consumatorul nu are nicio obligație în temeiul contractului sau al comenzii.”

Dreptul german

- 10 Articolul 312j din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumit în continuare „BGB”), prevede la alineatele (3) și (4):

„(3) În cazul [contractelor încheiate cu consumatori prin mijloace electronice privind o prestație cu titlu oneros furnizată de comerciant], comerciantul trebuie să conceapă situația de comandă astfel încât consumatorul, la efectuarea comenzii, să confirme în mod explicit că se supune unei obligații de plată. Atunci când comanda este făcută prin intermediul unui buton, obligația comerciantului menționată în prima teză este îndeplinită numai în cazul în care butonul este etichetat de o manieră lizibilă doar cu mențiunea «comandă ce implică o obligație de plată» sau o formulare neambiguă corespunzătoare.

(4) [Contractele încheiate cu consumatori prin mijloace electronice privind o prestație cu titlu oneros furnizată de comerciant] iau naștere numai în cazul în care comerciantul îndeplinește obligația care îi revine în temeiul alineatului (3).”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 11 Proprietarii și chiriașul în cauză au încheiat un contract de închiriere a unei locuințe care, în temeiul dreptului național, este supusă unei plafonări a chiriilor, astfel încât, în cazul depășirii plafonului menționat, chiriașul are dreptul la rambursarea sumelor plătite în plus pentru chirii.
- 12 Conny, o societate cu răspundere limitată de drept german, înregistrată în domeniul serviciilor de recuperare a creanțelor, propune chiriașilor de apartamente, prin intermediul site-ului său internet, să încheie un contract de gestiune de afaceri în temeiul căruia ea poate acționa în calitate de cesionar al tuturor drepturilor acestor chiriași față de proprietarii lor în cazul depășirii plafonului maxim al valorii chiriilor.
- 13 Pentru a încheia un astfel de contract pe site-ul internet al acestei societăți, chiriașii trebuie să aprobe condițiile generale ale acesteia, în care se face referire la caracterul oneros al contractului, apoi să facă click pe un buton pentru a comanda. Locatarii trebuiau să plătească, cu titlu de contraprestație, o remunerație egală cu o treime din chiria anuală economisită dacă încercările societății Conny de a valorifica drepturile lor erau încununate de succes și, de îndată ce proprietarul primea o somație, o remunerație egală cu cea care ar fi datorată unui avocat în temeiul dispozițiilor Legii privind remunerarea avocaților.
- 14 În speță, întrucât chiria lunară era superioară plafonului maxim autorizat de reglementarea națională, chiriașul în cauză a încheiat cu Conny un astfel de contract de gestiune de afaceri prin care urmărea să își valorifice drepturile față de proprietari. În acest scop, chiriașul respectiv s-a înregistrat pe site-ul internet al Conny, a bifat aici o căsuță pentru a accepta condițiile generale și și-a confirmat comanda făcând click pe butonul corespunzător. Ulterior, chiriașul menționat a semnat un formular furnizat de Conny, intitulat „Confirmare, procură și cesiune, autorizație”, care nu conținea nicio informație cu privire la vreo obligație de plată care revenea chiriașului.
- 15 Prin scrisoarea din 21 ianuarie 2020, Conny a invocat în fața proprietarilor drepturile chiriașului în cauză rezultate din reglementarea națională privind cuantumul chiriilor, susținând în acest scop că valoarea chiriei prevăzută în contractul încheiat între chiriașul respectiv și proprietari depășea plafonul stabilit prin această reglementare.

- 16 Întrucât această scrisoare a rămas fără răspuns, Conny a introdus o acțiune împotriva proprietarilor la Amtsgericht Berlin-Mitte (Tribunalul Districtual din Berlin-Centru, Germania), în temeiul drepturilor cesionate.
- 17 Amtsgericht Berlin-Mitte (Tribunalul Districtual din Berlin-Centru) a admis această acțiune în special pentru motivul că chiria impusă depășea chiria pe care proprietarii erau autorizați să o solicite, și aceasta în proporția invocată de Conny.
- 18 Proprietarii au declarat apel împotriva acestei hotărâri la Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), care este instanța de trimitere. Aceștia au susținut printre altele că Conny nu putea invoca drepturile chiriașului în cauză din moment ce contractul de gestiune de afaceri aflat la originea cesiunii acestor drepturi era nul, din cauza nerespectării cerințelor prevăzute la articolul 312j alineatul (3) a doua teză din BGB, care transpune în ordinea juridică națională articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2011/83.
- 19 Instanța de trimitere arată, mai întâi, că admiterea acestui apel depinde exclusiv de interpretarea articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83. În această privință, instanța de trimitere ridică în special problema dacă cerința prevăzută la acest articol 8 alineatul (2) coroborat cu articolul 312j alineatele (3) și (4) din BGB, potrivit căreia butonul de comandă trebuie să conțină o indicație explicită cu privire la obligația de plată legată de comandă sau o formulare corespunzătoare, are vocația de a se aplica într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal.
- 20 Această instanță arată că, în speță, obligația de plată a chiriașului în cauză nu ia naștere din simpla comandă plasată de el pe site-ul internet al Conny, ci necesită întrunirea unor condiții ulterioare, precum succesul invocării drepturilor chiriașului sau o somație adresată proprietarului.
- 21 În consecință, s-ar ridica problema dacă articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 trebuie interpretat în sensul că un contract la distanță încheiat prin mijloace electronice implică de asemenea o „obligație de plată”, în sensul acestei dispoziții, atunci când o contraprestație cu titlu oneros nu este datorată decât în anumite condiții ulterioare, de exemplu, numai în cazul unui eventual succes sau al unei somații ulterioare adresate unui terț.
- 22 Instanța de trimitere arată că reglementarea națională care transpune articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 nu este interpretată în mod uniform în jurisprudența națională.
- 23 Pe de o parte, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) ar fi statuat că obiectivul de protecție urmărit la articolul 312j alineatele (3) și (4) din BGB nu este „afectat în mod excepțional” întrucât consumatorul solicită recuperarea unei creanțe eventual existente și că nu este datorată o remunerație comerciantului decât în anumite condiții, și anume numai în caz de succes.
- 24 Pe de altă parte, instanțele naționale de rang inferior, precum și doctrina națională ar atribui articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83, precum și articolului 312j alineatele (3) și (4) din BGB un domeniu de aplicare considerabil mai larg. Astfel, ele apreciază că sunt vizate de asemenea de aceste dispoziții actele juridice în care caracterul oneros nu decurge decât indirect din încheierea contractului sau este legat de îndeplinirea altor condiții sau de acte ale consumatorului.

- 25 Instanța de trimitere înclină în favoarea acestei din urmă interpretări. Ar pleda în acest sens, în primul rând, modul de redactare a articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83, din care reiese că obligația de a utiliza un buton există atunci când comanda „implică” pentru consumator o obligație de plată. Or, încheierea unui contract încheiat electronic ar implica deja în sine o obligație de plată atunci când aceasta din urmă nu intervine în mod obligatoriu, ci este doar posibilă sau nu este total exclusă.
- 26 În al doilea rând, sensul și finalitatea articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 ar pleda pentru o interpretare largă, în sensul că acesta vizează și contractele în care contraprestația cu titlu oneros nu va fi datorată de chiriaș decât în alte condiții speciale, în speță numai în cazul succesului invocării drepturilor chiriașului sau în cazul unei somații. Astfel, din articolul 1 din această directivă, precum și din considerentele (4), (5) și (7) ale acesteia ar reieși că directiva menționată urmărește obiectivul de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorului garantând informarea și securitatea consumatorilor în tranzacțiile cu comercianții.
- 27 Cu toate acestea, nu ar fi compatibil cu un astfel de obiectiv ca de protecția Directivei 2011/83 să beneficieze numai consumatorii a căror obligație de plată ulterioară există deja la data încheierii contractului, privând de această protecție consumatorii a căror obligație de plată nu este încă definitivă la data încheierii contractului, ci depinde de îndeplinirea ulterioară a altor condiții, asupra cărora ei nu pot exercita nicio influență.
- 28 O interpretare contrară celei expuse la punctele 24-27 din prezenta hotărâre ar determina o scădere considerabilă a nivelului de protecție a consumatorului urmărit de legiuitorul Uniunii sau ar face chiar ca Directiva 2011/83 să fie lipsită total sau parțial de substanță în împrejurări precum cele în discuție în fața instanței de trimitere. Astfel, nu ar putea fi exclus ca comercianții să introducă în viitor în condițiile lor generale clauze care ar face ca obligația de plată a consumatorului să depindă de îndeplinirea altor condiții pentru a se sustrage de la obligațiile care revin comercianților prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2011/83.
- 29 În al treilea rând, instanța de trimitere consideră că, dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să limiteze obligația de informare doar la cazul unei obligații de plată necondiționată, ar fi făcut acest lucru în mod explicit, evocând în considerente sau în dispozițiile Directivei 2011/83 înseși că nivelul de protecție a consumatorului garantat de această directivă nu se extinde la contracte în care, la data încheierii lor, obligația de plată a consumatorului nu este încă stabilită. Or, acest lucru nu ar fi nicidecum evocat în directiva menționată.
- 30 În aceste condiții, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Situația în care o dispoziție națională [în speță articolul 312j alineatul (3) a doua teză și alineatul (4) din BGB, în versiunea aplicabilă în perioada 13 iunie 2014-27 mai 2022], este interpretată în sensul că în domeniul de aplicare al acesteia, ca și în cel al articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva [2011/83], intră și ipoteza în care, la momentul încheierii contractului prin mijloace electronice, consumatorul nu este neapărat obligat să efectueze plata către comerciant, ci numai în anumite condiții suplimentare – de exemplu, exclusiv în cazul introducerii ulterioare a unei acțiuni în justiție sau în cazul expedierii ulterioare a unei somații unui terț – este în conformitate cu articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva [2011/83]?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 31 Conny repune în discuție pertinenta întrebării adresate de instanța de trimitere, opunându-se în special ca un terț, precum proprietarii din cauza principală, să se poată prevala de un eventual viciu care afectează raportul juridic dintre un consumator (cedent) și un comerciant (cesionar). Astfel, potrivit Conny, aceasta ar conduce la posibilitatea ca un terț să neutralizeze un contract pe care chiriașul l-a încheiat cu un comerciant tocmai pentru a-și exercita drepturile în calitate de consumator împotriva terțului respectiv.
- 32 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, prevăzută la articolul 267 TFUE, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea sau validitatea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 12 octombrie 2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, punctul 21 și jurisprudența citată).
- 33 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea sau aprecierea validității unei dispoziții a dreptului Uniunii Europene care îi este solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 12 octombrie 2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, punctul 22 și jurisprudența citată).
- 34 În speță, întrebările instanței de trimitere privesc în special interpretarea conformă cu dreptul Uniunii a articolului 312j alineatele (3) și (4) din BGB, care transpune în ordinea juridică națională articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83, prevăzând în esență că un contract de consum încheiat prin mijloace electronice având ca obiect o prestație cu titlu oneros furnizată de comerciant nu poate fi considerat ca fiind încheiat decât dacă comerciantul respectă obligația de informare prin care se urmărește ca, atunci când consumatorul face comanda, acesta să recunoască în mod explicit că se supune unei obligații de plată. Or, articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 prevede numai că, în cazul nerespectării de către comerciant a obligației prevăzute de această dispoziție, consumatorul nu are obligații în temeiul contractului sau al comenzii.
- 35 În aceste condiții, din răspunsul dat de instanța de trimitere la o cerere de informații care i-a fost adresată de Curte reiese că legislația națională în discuție în litigiul principal permite unui terț să conteste validitatea unui contract de gestionare a afacerilor încheiat între un consumator și un profesionist atunci când, în temeiul acestui contract, profesionistul a introdus, în numele consumatorului respectiv, o acțiune în justiție împotriva terțului menționat. O astfel de posibilitate ar putea fi exercitată chiar dacă norma de drept invocată în susținerea acestei acțiuni ar urmări exclusiv protejarea consumatorului respectiv, dat fiind că, odată constatată încălcarea acestei norme, același consumator ar păstra posibilitatea de a confirma contractul sau de a încheia un nou contract cu comerciantul.

- 36 Or, având în vedere acest răspuns, nu se poate considera că reiese în mod vădit din elementele dosarului că interpretarea solicitată a articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 nu ar avea nicio legătură cu realitatea și cu obiectul litigiului principal sau că problema ar fi de natură ipotetică.
- 37 Dat fiind că, pe de altă parte, Curtea dispune de toate elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebarea care îi este adresată, este necesar să se constate că prezenta cerere de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 38 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 trebuie interpretat în sensul că, în privința contractelor la distanță încheiate prin intermediul unor site-uri internet, obligația care revine comerciantului de a se asigura că consumatorul, atunci când face comanda, acceptă explicit o obligație de plată se aplică chiar și în cazul în care consumatorul nu este obligat să plătească acestui comerciant contraprestația cu titlu oneros decât după îndeplinirea unei condiții ulterioare.
- 39 Este necesar să se arate, cu titlu introductiv, că contractele la distanță sunt definite, în temeiul articolului 2 punctul 7 din Directiva 2011/83, ca fiind „orice contract încheiat între comerciant și consumator în cadrul unui sistem de vânzări sau de prestare de servicii la distanță organizat, fără prezența fizică simultană a comerciantului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai multe mijloace de comunicare la distanță, până la și inclusiv în momentul în care este încheiat contractul”. Rezultă că un contract de gestiune de afaceri prin care se urmărește valorificarea drepturilor unui chiriaș față de proprietar, încheiat cu comerciantul pe site-ul internet al acestuia din urmă, precum cel în discuție în litigiul principal, intră în sfera noțiunii de „contract la distanță” și, prin urmare, în domeniul de aplicare al acestei directive, astfel cum este definit la articolul 3 alineatul (1) din aceasta.
- 40 Or, în măsura în care, în conformitate cu articolul 4 din Directiva 2011/83, aceasta efectuează o armonizare în principiu totală a legislației statelor membre în ceea ce privește dispozițiile pe care le prevede, întinderea obligației de informare prevăzute la articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din această directivă o determină, în limitele principiului interpretării conforme, pe cea a dreptului consumatorilor prevăzută de reglementarea națională care transpune această dispoziție în ordinea juridică a statelor membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 2023, Sofatutor, C-565/22, EU:C:2023:735, punctul 38).
- 41 În vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul ei și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (Hotărârea din 12 octombrie 2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, punctul 32).
- 42 În ceea ce privește, în primul rând, modul de redactare a articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2011/83, trebuie amintit că această dispoziție prevede la primul paragraf că, dacă un contract la distanță care urmează să fie încheiat prin mijloace electronice obligă consumatorul să plătească, comerciantul trebuie să aducă la cunoștința consumatorului de o manieră clară și foarte vizibilă, imediat înainte ca acesta să facă comanda, informațiile prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din

această directivă și care privesc în esență principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, prețul total, durata contractului, precum și, dacă este cazul, durata minimă de valabilitate a obligațiilor care revin consumatorului.

- 43 Articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 prevede, la rândul său, că comerciantul trebuie să se asigure că consumatorul confirmă explicit, atunci când face comanda, că această comandă implică o obligație de a plăti. Această dispoziție precizează că, dacă pentru a face comanda este necesar să se activeze un buton sau o funcție similară, butonul sau funcția similară trebuie să fie etichetate de o manieră lizibilă doar cu mențiunea „comandă ce implică o obligație de plată” sau o formulare neambiguă corespunzătoare, care să indice că a face comanda implică obligația de a plăti comerciantului, în caz contrar consumatorul respectiv neavând nicio obligație în temeiul contractului sau al comenzii.
- 44 Reiese de aici că, atunci când un contract la distanță este încheiat prin mijloace electronice prin intermediul unui proces de efectuare a comenzii și este însoțit de o obligație de plată pentru consumator, comerciantul trebuie, pe de o parte, să furnizeze acestui consumator, imediat înainte de efectuarea comenzii, informațiile esențiale referitoare la contract și, pe de altă parte, să informeze în mod explicit consumatorul respectiv că, prin efectuarea comenzii, acesta din urmă este ținut de o obligație de plată (Hotărârea din 7 aprilie 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, punctul 25).
- 45 În ceea ce privește această din urmă obligație, reiese din modul clar de redactare a articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 că butonul de comandă sau funcția similară trebuie etichetate de o manieră lizibilă și neambiguă care să indice că a face comanda implică obligația de a plăti comerciantului și că numai mențiunea care figurează pe butonul sau pe această funcție similară trebuie să fie luată în considerare pentru a stabili dacă respectivul comerciant și-a îndeplinit obligația care îi revine de a se asigura că consumatorul confirmă explicit, atunci când face comanda, că această comandă implică o obligație de a plăti (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 aprilie 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, punctele 26 și 28).
- 46 Or, modul de redactare a articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83, care impune comerciantului, atunci când încheie un contract la distanță prin mijloace electronice prin intermediul unui proces de comandă care este însoțit de o obligație de plată pentru consumator, să îl informeze explicit pe acesta din urmă cu privire la această obligație înainte ca respectivul consumator să facă comanda, nu prevede nicio distincție între obligațiile de plată însoțite de condiții și cele care sunt necondiționate.
- 47 Dimpotrivă, din acest mod de redactare reiese că obligația de informare prevăzută de dispoziția menționată se aplică din moment ce comanda efectuată „implică” o obligație de plată. În consecință, se poate deduce de aici că obligația comerciantului de a informa consumatorul intervine în momentul în care acesta din urmă acceptă, în mod ireversibil, să fie ținut de o obligație de a plăti în cazul îndeplinirii unei condiții exterioare voinței sale, chiar dacă această condiție nu s-ar fi realizat încă.
- 48 În această privință, Curtea a precizat de altfel că finalizarea unui proces de comandă care determină o obligație de plată pentru consumator este o etapă fundamentală, întrucât implică faptul că consumatorul acceptă să fie ținut nu numai de contractul la distanță, ci și de obligația de plată (Hotărârea din 7 aprilie 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, punctul 30).

Astfel, tocmai activarea unui buton sau a unei funcții similare pentru a finaliza comanda implică o declarație a consumatorului în sensul că acceptă, în mod ireversibil, să fie ținut de o obligație de plată.

- 49 În ceea ce privește, în al doilea rând, contextul și obiectivele în care se înscrie articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2011/83, trebuie arătat că această dispoziție face parte dintr-un mecanism întemeiat pe un ansamblu de dispoziții care vizează, astfel cum reiese din articolul 1 din directiva menționată, interpretat în lumina considerentelor (4), (5) și (7) ale acesteia, asigurarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, garantând informarea și securitatea acestora în tranzacțiile cu comercianții și asigurând în același timp echilibrul corect dintre un nivel ridicat de protecție a consumatorilor și competitivitatea întreprinderilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 aprilie 2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, punctul 21, și Hotărârea din 5 mai 2022, Victorinox, C-179/21, EU:C:2022:353, punctul 39, precum și jurisprudența citată).
- 50 În special, considerentul (39) al Directivei 2011/83 subliniază importanța în acest scop a asigurării faptului că, în cazul contractelor încheiate la distanță prin intermediul site-urilor internet, consumatorul este în măsură să stabilească momentul în care contractează obligația de a plăti comerciantului și a atenționării în mod deosebit a consumatorului, printr-o formulare lipsită de ambiguitate, cu privire la faptul că efectuarea comenzii implică obligația de a plăti comerciantului.
- 51 Or, astfel cum a subliniat domnul avocat general la punctul 45 din concluzii, interpretarea articolului 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 în sensul că această dispoziție nu s-ar aplica atunci când consumatorul nu are, în mod necondiționat, o obligație de a plăti comerciantului și nu este obligat să plătească acestui comerciant contraprestația cu titlu oneros decât după îndeplinirea unei condiții ulterioare ar fi contrară obiectivelor urmărite de această directivă, astfel cum sunt enunțate la punctele 49 și 50 din prezenta hotărâre, de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, precum și, mai specific, de a atenționa consumatorul asupra faptului că a face comanda determină obligația de a plăti comerciantului menționat.
- 52 Astfel, o asemenea interpretare ar conduce la situația în care comerciantul nu este ținut să își îndeplinească obligația de informare prevăzută de această dispoziție pentru a lămuri consumatorul cu privire la consecințele pecuniare ale comenzii sale în momentul în care consumatorul respectiv poate încă să renunțe la această comandă, ci numai ulterior, atunci când plata devine exigibilă.
- 53 În consecință, astfel cum a subliniat în esență instanța de trimitere, o asemenea interpretare ar oferi comercianților posibilitatea de a se sustrage de la obligația de informare prevăzută la articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 tocmai în momentul în care aceasta se poate dovedi utilă pentru consumator, inserând pur și simplu în condițiile lor generale clauze care ar face ca obligația de plată a consumatorului să depindă de apariția unor condiții obiective și care nu depind de exprimarea voinței consumatorului.
- 54 În aceste condiții, trebuie subliniat că articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 se limitează să prevadă, într-un asemenea caz, că contractul în cauză nu creează obligații pentru consumator. Or, conform articolului 3 alineatul (5) din Directiva 2011/83, aceasta nu afectează dreptul intern general al contractelor precum normele privind valabilitatea, încheierea sau efectele unui contract, în măsura în care aspectele dreptului general al contractelor nu sunt reglementate de această directivă însăși.

- 55 În consecință, interpretarea reținută la punctele 49-53 din prezenta hotărâre nu aduce atingere posibilității ca, după ce a obținut o informare ulterioară cu privire la obligația de plată, consumatorul să decidă să mențină efectele unui contract sau ale unei comenzi care până atunci nu dădea naștere unor obligații în sarcina sa din cauza nerespectării de către comerciant, la momentul încheierii contractului, a obligației sale prevăzute la articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83.
- 56 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83 trebuie interpretat în sensul că, în privința contractelor la distanță încheiate prin intermediul unor site-uri internet, obligația care revine comerciantului de a se asigura că consumatorul, atunci când face comanda, acceptă explicit o obligație de plată se aplică chiar și în cazul în care consumatorul nu este obligat să plătească acestui comerciant contraprestația cu titlu oneros decât după îndeplinirea unei condiții ulterioare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 57 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului

trebuie interpretat în sensul că,

în privința contractelor la distanță încheiate prin intermediul unor site-uri internet, obligația care revine comerciantului de a se asigura că consumatorul, atunci când face comanda, acceptă explicit o obligație de plată se aplică chiar și în cazul în care consumatorul nu este obligat să plătească acestui comerciant contraprestația cu titlu oneros decât după îndeplinirea unei condiții ulterioare.

Semnături